

Tittel:

Formidlingskompetanse i folkebibliotek: Trygghet og kunnskap for å nå et mangfold av mennesker. FiF2 (2023-2024)

Samarbeid mellom fylkesbibliotek/fylkeskommuner i hele landet.
Prosjektledelse ved Trøndelag fylkesbibliotek.

Tiltaks mål:

FiF2 skal bidra til at folkebibliotekene styrker sin formidlingskompetanse når det gjelder aktiv formidling fysisk og digitalt i biblioteket og på andre arenaer. Det skal være en tydelig kobling mellom kompetansearbeidet og de aktive formidlingstiltakene i folkebibliotekene.

Kompetansearbeidet i FiF skal føre til mer aktiv formidling, høyere kvalitet på formidlingen, mer kunnskap om ulike formidlingsmetoder, og gi bibliotekansatte større trygghet i rollen som formidlere. Hensikten er at bibliotekene skal nå ut til et mangfold av innbyggere, slik at de opplever bibliotekets formidling som relevant for både eget liv og i samfunnet.

Vi skal:

- tilby og dele læringsressurser og kurs innen satsingsområdene
- motivere til mer aktiv formidling, og knytte kompetansehevingen til folkebibliotekenes tiltak for aktiv formidling
- ta i bruk Kompetansebanken som et verktøy for å dele kurs og andre kompetansehevende tiltak og ressurser.

Tiltaksbeskrivelse:

BAKGRUNN

Folkebibliotekene har et viktig og sammensatt samfunnsoppdrag. Det handler om aktiv formidling for å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet. Det handler om at mennesker får oppleve lærelyst, leseglede og mulighet til deltakelse i samfunnet. I gjeldende bibliotekstrategi framheves det at bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing i og utenfor biblioteket, og styrke rollen som kunnskapsformidlere.

Fylkesbibliotekene har et lovpålagt ansvar for kompetansebygging i bibliotek, slik at folkebibliotekene styrkes i sin rolle som formidlere på ulike områder. Det krever kurs og læringsopplegg som fremmer 1) kunnskap om målgrupper og samfunn, 2) litteratur- og kildekunnskap, og 3) metodekunnskap, kommunikative ferdigheter og trygghet.

Fylkesbibliotekenes felles erfaring er at det er behov for et mangfold av kompetansetiltak for at folkebibliotekene stadig skal utvikle seg og tilby et mangfold av aktiviteter på ulike

arenaer. Videre er det en erfaring at samarbeid på tvers av fylkesbibliotekene styrker våre kompetansetilbud.

I prosjektets fase 1 (FiF1) valgte vi å spre oss ut på sju satsingsområder (1.Kulturfondstafetten; 2.Spillformidling; 3.Kunnskapsaktør; 4.Lesersørviss til barn; 5.Lesefellesskap og arrangement; 6.For de minste; 7.Digitalt påfyll og praksisfellesskap). Hensikten var å favne et bredt formidlingsbegrep, og bygge på fylkesbibliotekenes engasjement og kunnskap om folkebibliotekenes behov.

I løpet av FiF1 har det blitt satt opp kurs og workshops i lesersørviss, shared reading, produksjon av videoboktips, og spillformidling. Vi har lansert boka *Lesersørviss til barn*, heftet *Levle med lesersørviss* og brosjyrer om overgangen fra spill til bok. Håndbok om bokprat, nettkurs om bokbad og nettkurs om Bærekraftsbiblioteket er underveis. Det er utviklet læringsløyper og teksthette innen kunnskapsformidling, gjennomført landsdekkende spillturnering med aktiviteter ved rundt 100 bibliotek, og gjort forarbeid til nettkurs om lesefremmende aktiviteter for de minste. Det er gjennomført Digitalt påfyll hver 14. dag med til sammen rundt 1300 deltakere. Nærmere 50 bibliotekansatte fra hele landet har gjennomført videreutdanning i aktiv formidling (20 studiepoeng) ved OsloMet, og 40 nye studenter går i gang med dette studiet i januar 2023. Kompetansebanken er utviklet i samarbeid med Nasjonalbiblioteket, som et redskap for deling av kurstilbud og kursmoduler, ressurser og verktøy. Høsten 2021 kartla vi kompetansebehov og kursønsker i folkebibliotekene, og denne kartleggingen ligger til grunn for arbeidet innen de sju satsingsområdene.

Nasjonale ressursgrupper innenfor de ulike satsningsområdene er en viktig suksessfaktor for det brede engasjementet FiF1 har etablert. Alle ressursgruppene involverer folkebibliotekansatte med spisskompetanse. Dette har sikret kobling til arbeidet med aktiv formidling i praksisfeltet. Et eksempel er ressursgruppa for Lesersørviss til barn, som hadde med barnebibliotekarere fra ti bibliotek. En annen suksessfaktor er å knytte kompetanseheving tett til praktisk formidling, slik vi har gjort i Kulturfondstafetten med rundt 50 formidlere fra folkebibliotek i 7 fylker. I satsingen på spillformidling ble kurs for ansatte kombinert med arrangement for publikum. Utviklingen av nettkurset om Bærekraftsbiblioteket har også omfattet formidlingssituasjoner med bibliotekansatte og barn.

SATSINGSOMRÅDER OG TILTAK

Fylkesbibliotekene vil jobbe videre med satsingsområdene og de tverrgående tiltakene som ble etablert i FiF1. Hvert fylke skal sette opp handlingsplaner for samarbeidet og hvilke tiltak de prioriterer i 2023 og 2024.

De tverrgående tiltakene i FiF2 virker på tvers av satsingsområdene og favner verktøy for kunnskapsdeling, som Kompetansebanken og Digitalt påfyll. Her inngår også arbeidet med å motivere til mer aktiv formidling, ved inspirasjon til å søke formidlingsmidler fra NB, etablering av praksisfellesskap og oppfølging av studentene ved videreutdanningen Aktiv formidling fra Oslo Met. Digitalt påfyll videreføres som verktøy for å nå ut raskt med

informasjon, inspirasjon og kompetansetiltak rettet mot bibliotek i hele landet. Digitalt påfyll og praksisfellesskap var definert som eget satsingsområde i FiF1, men hører mer naturlig til de tverrgående tiltakene. Kompetansebanken ble utviklet i FiF1, og skal tas i bruk som verktøy sammen med Nasjonalbiblioteket. Alle de tverrgående tiltakene blir et ledd i utviklingen av varige strukturer for fylkesbibliotekenes samarbeid om formidlingskompetanse.

Underveis- og sluttevalueringen i prosjektet vil i hovedsak gjelde mål om formidlingskompetanse og mer aktiv formidling, men vil også omfatte kort utredning om fylkesbibliotekenes framtidige kompetansesamarbeid.

I det følgende beskrives satsingsområdene, med tiltak for 2023 og 2024:

- **Lesersørviss til barn.** I FiF1 ble lesersørvismetodikken videreutviklet og tilpasset barn. Ei arbeidsgruppe på tvers av fire fylkesbibliotek står bak håndboka som ble utgitt og distribuert til bibliotek i hele landet. I FiF2 vil dette nye konseptet spres og tas i bruk direkte overfor målgruppen rundt i hele landet.
- **Kulturfondstafetten.** Kulturrådet støtter videreføring av formidlingsdugnaden som startet i FiF 1, og som nå vil favne formidlere ved bibliotek i alle fylkene. Sluttproduktet skal ikke lenger kun være et nettkurs for bibliotekansatte. Formidlingsfilmene som produseres rettes også mot publikum. Slik kan de brukes i bibliotekenes aktive formidling av kulturfondbøker, digitalt og på skjermer i bibliotekrommet og på andre arenaer. Vi ønsker å etablere kulturfondstafetten som et varig og kontinuerlig formidlings- og kompetansetilbud.
- **For de minste.** Vi skal spre og bygge opp rundt nettkurset som utvikles i FiF1, og som gir opplæring i lesefremmende tiltak rettet mot barn i førskolealder. Kurset er utviklet av en bredt sammensatt ressursgruppe. Innholdet i nettkurset fremmer samarbeidet med barnehage, helsestasjon, familier og voksne som er nær barna. Tidlig start for utvikling av språk, leselest og bibliotekbruk vektlegges, det beskrives hvordan bøker og lesing kan gjøres tilgjengelig på flere plasser, og hvordan de minste barna skal få ta del i leseaktiviteter og lesestrategier.
- **Lesefellesskap og arrangement.** Shared reading er en av de viktigste metodene vi har for formidling av dybdelesing til nye lesere, og er en metode som har vist seg å fungere på mange ulike arenaer og med ulike målgrupper. For å styrke det etablerte praksisfellesskapet knyttet til denne metoden, ønsker fylkesbibliotekene å utvikle en felles nettressurs hos bibliotekutvikling.no, og å legge til rette for shared reading med ungdom som målgruppe. Vi vil utrede mulighetene for å utvikle norsk kursmateriell med eksempelvideoer og formelt studietilbud innen shared reading. Bokprat og bokbad er mer tradisjonelle former for formidling som mange bibliotekansatte etterspør kurs i. Vi vil bygge regionale kurstilbud eller støtteaktiviteter rundt håndbok om bokprat og nettkurs om bokbad (begge deler fra FiF1), kombinert med utprøving av aktiv formidling i praksis.

- Kunnskapsaktør.** Vi skal sammen med folkebibliotekene ta i bruk nye læringsressurser som er utviklet i FiF1: kurs-løypene og teksthettet; og det som er underveis: nettkurset om Bærekraftsbiblioteket og oppstartspakke om grunnleggende digital opplæring og inkludering. Formidling av faglitteratur og andre kilder til informasjon og kunnskap er vektlagt i bibliotekstrategien, og det er et uttalt behov for et felles kompetanseløft på dette området. I spørreundersøkelsen blant bibliotekansatte høsten 2021 viser svarene at bare 37 prosent føler seg trygg i rollen som kunnskapsformidler i folkebibliotek. I undersøkelsen kommer det også fram at hele 70 prosent opplever at de har behov for kompetanseheving om digitale ressurser og databaser. Dette ble et viktig grunnlag for arbeidet i kunnskapsaktør-satsingen. Kursløypene bygger delvis på erfaringer fra prosjektet Biblioteket som kunnskapsaktør (Troms og Finnmark, 2018-2021), og er bygd opp slik at alle fylkesbibliotekene kan sette dem i gang etter behov, gjerne i samarbeid med regionale UH-bibliotek.
- Spillformidling.** Vi skal bygge videre på holdnings- og kunnskapsarbeid knyttet til spill som kulturuttrykk og aktivitet. Dette skal vi gjøre ved bruk av nettkurset om spill i bibliotek, håndboka *Levle med Lesersørvis* og erfaringene med Bibliogames. Satsingen vil også omfatte initiativ til aktiv formidling av norske spill, i samarbeid med NFI og for eksempel lokale fritids- og spillklubber.

Organisering av arbeidet i FiF2 beskrives i vedlagte notat.

ØKONOMI

		Søknad 2023	Rev budsj 2023	Søknad 2024
Inntekter				
	Nasjonalbiblioteket	3000000	1500000	1500000
	Fylkesbibliotekene (egeninnsats)	3000000	3000000	3000000
Sum		6000000	4500000	4500000
Utgifter				
	Prosjektledelse	-1200000	-1000000	-1000000
	Prosjektmedarbeidere fylkesbibliotek (egeninnsats)	-3000000	-3000000	-3000000
	Verksted og samlinger regionalt, handlingsplaner ved hvert fylkesbibliotek		-500000	-500000
Sum		-6000000	-4500000	-4500000